

АКТУАЛІЗАЦІЯ ДОСВІДУ ВІДОМИХ ПЕДАГОГІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

THE ACTUALIZATION OF THE EXPERIENCE OF FAMOUS PEDAGOGUES AT THE PRESENT STAGE OF DEVELOPMENT OF V.G. KOROLENKO PNP

Здійснено аналіз впровадження та синтезу досвіду провідних педагогів у діяльності ПНПУ імені В.Г. Короленка. Визначено історико-географічні особливості дослідження виділеної проблеми. Розкрито суть актуальних концепцій, які запроваджені в сучасний процес навчання і підготовки педагогів на основі поглядів А. Макаренка, В. Сухомлинського, Г. Ващенко, В. Верховинця, В. Щепотьєва та інших. Проаналізовано їх особливості та видозміни. Показано інноваційні розробки у сфері педагогіки у полтавському виші.

Ключові слова: актуалізація досвіду, ПНПУ імені В.Г. Короленка, педагогіка, кафедри, факультети.

Осуществлен анализ внедрения и синтеза опыта ведущих педагогов в деятельности ПНПУ имени В.Г. Короленко. Определены историко-географические особенности исследования выделенных проблем. Раскрыта суть актуальных концепций, которые введены в современный процесс обучения и подготовки педагогов на основе взглядов А. Макаренко, В. Сухомлинского, Г. Ващенко,

В. Верховинца, В. Щепотьєва и других. Проанализированы их особенности и изменения. Показаны инновационные разработки в области педагогики в полтавском вузе.

Ключевые слова: актуализация опыта, ПНПУ имени В. Г. Короленко, педагогика, кафедры, факультеты.

The analysis of implementation and synthesis of the experience of leading pedagogues in the activity of the PNP is carried out. The historiographic features of the following issue are determined in this research. The essence of the actual concepts introduced is revealed in the modern process of teaching and training of teachers based on the views of A. Makarenko, V. Sukhomlynskyi, H. Vashchenko, V. Verkhovynets, V. Shchepotiev and others. Their features and modifications are analyzed. The innovative developments in the field of pedagogy in the Poltava higher educational establishment are shown.

Key words: actualization of experience, V.G. Korolenko PNP, pedagogy, departments, faculties.

УДК 37.091.4]:378.6:37(477.53)ПНПУ імені В.Г. Короленка

Шевчук М.М.,

аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Постановка проблеми у загальному вигляді. У 1991 р. Україна здобула свою державну незалежність, що відкрило нову сторінку розвитку українського народу, у тому числі педагогічну. Почали повертатися із забуття національні традиції, звичаї, люди, чиє життя було пов'язане із прагненнями створення незалежної держави та які відрізнялися від поглядів царських та радянських властей.

Оскільки одним із центрів педагогічної науки в Україні з 1914 р. є Полтавський національний педагогічний університет, відповідно, і його зачепили ці зміни в українському суспільстві. Для розвитку сучасної педагогічної науки вкрай важливим є вивчення, переосмислення і мудре втілення вже набутих навичок педагогів, які жили раніше.

У ПНПУ активно почали впроваджувати досвід В. Верховинця, Г. Ващенко, В. Щепотьєва та інших науковців, яких активно забороняли в радянський час, а робота А. Макаренка і В. Сухомлинського була переосмислена у зв'язку з новими реаліями: більшої гуманізації суспільства, звернення уваги на індивідуальність дитини, зміну відносин у суспільстві із соціалістичних на ринкові, капіталістичні тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток і функціонування Полтавського учительського інституту, а також роботу окремих педагогів вивчали Л. Бабенко [1], А. Бойко [2], Л. Булава [3,4], Б. Год [5; 6], О. Єрмак [5; 6], П. Киридон [5; 6], П. Ротач [11], М. Степаненко [2], С. Шевчук [3] та ін., які аналізували особливості діяльності закладу та роботу окремих його педагогів.

Також окремі аспекти про навчання і функціонування університету в період з 1914 по 1941 рр. порушували у своїх роботах В. Лобурець [9], А. Несвицький [10], М. Рудинський [12], В. Щербаківський [14].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Донині тема впровадження досвіду відомих педагогів у діяльність ПНПУ імені В.Г. Короленка досліджена слабо. Більшість дослідників концентрується безпосередньо на історичних фактах, оминаючи увагою трансформації ідей педагогів та їх запровадження протягом останніх 30 років.

Мета статті – проаналізувати запровадження досвіду відомих педагогів у діяльності ПНПУ імені В.Г. Короленка на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Натепер у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка як центри педагогічної освіти на сході України, найстарішому університеті області, діє 7 факультетів (природничий, фізико-математичний, історичний, філологія та журналістики, психолого-педагогічний, фізичного виховання, технологій та дизайну), здійснюється підготовка офіцерів запасу, є найбільше сховище книг на Полтавщині – музей еволюційної зоології, музей палеонтології, тераріум, зимовий сад, ботанічний сад, який включає у себе близько 130 таксонів деревно-кущових рослин, багата колекція однорічних та багаторічних квіткових рослин, наявні теплиця і парник. Враховуючи особливості ринку праці, в університеті здійснюється підго-

товка кадрів у галузі журналістики. Паралельно розширюється і покращується якість підготовки з іноземних мов.

Важливе значення на нинішньому етапі розвитку ПНПУ відіграє відданість традиціям інновацій, як це було популярно починаючи із часів першого директора закладу О. Волніна. Попри часто мізерне фінансування, в університеті значне місце відіграють новітні технології.

На відміну від 1914–1941 рр., натеper викладач вже не є єдиним джерелом інформації. До книг додався інтернет. Студенти в часи А. Макаренка і В. Сухомлинського здобували додаткові знання у бібліотеках, нині – це комп'ютерні класи або дистанційне навчання.

В Україні нині діє система закладів післядипломної педагогічної освіти та курсів підвищення кваліфікації вчителів. Мета цих навчальних закладів – підвищення рівня вчителів для того, аби вони мали змогу бути «сучасними» і краще надавати освітні послуги учням.

Натеper цей процес набагато простіший, як ми знаємо, в перші роки існування Полтавського вишу чимало людей не вміли писати, учительські курси для підвищення знань могли собі дозволити лише ті викладачі, які проживали у Полтаві або у селах близько біля міста. Нині вчителі області можуть пройти оплачувані курси у ПІППО.

Важливе значення, зокрема, відіграє підготовка вчителів для використання у навчально-педагогічному процесі електронних підручників, книг та сайтів мережі Інтернет. Із цією метою у державі, починаючи із часів Президента Л. Кучми, діє низка програм, як-от «Обдарована дитина» тощо. В основі таких програм – проведення курсів підвищення кваліфікації для викладачів, як очно, так і дистанційно, важливо, що покращити свої знання, уміння і навички можуть викладачі у ІППО не лише свої області, а й багатьох інших.

Саме дистанційне навчання і підвищення кваліфікації, особливо в контексті використання новітніх технологій, у процесі навчального процесу має забезпечити підвищення інтелектуального рівня учнів для покращення їх розвитку, професійного становлення та творчої самореалізації у майбутньому.

У зв'язку з тим, що ПНПУ має тривалу історію свого існування, в університеті склалися вже відповідні традиції. Педагогічні ідеї, висловлені А. Макаренком, В. Сухомлинським, Г. Ващенко та багатьма іншими відомими педагогами, натеper трансформувалися у дитиноцентричні принципи. Дедалі більше використовується методологічний принцип антропологізму. Вчені говорять про олюднення вчителя-педагога, дитина вважається найвищою цінністю, освіта формується згідно з постулатом: для дитини і на користь дитини [13, с. 4].

Вже нині, маючи та аналізуючи педагогічну спадщину видатних випускників ПНПУ, можна сказати,

що актуалізація та розвиток особистості дитини не досягне найвищого рівня без емоційно-чуттєвих відносин між нею та її вихователем. Лише при врахуванні цих особливостей можна встановити гармонійні відносини між дитиною та Всесвітом [13, с. 13].

У Полтавському педагогічному інституті вже понад 40 років активно використовують досвід В. Сухомлинського. Однією із концепцій є виховання у праці, що має допомогти дитині у розвитку, свідомому виборі професії в дорослому віці і реалізації себе як особистості.

Згідно з результатами соціологічних досліджень серед педагогічних працівників Полтавської області, близько трьох тисяч зазначили, що найчастіше використовують методичні поради, праці Сухомлинського у своїй практичній виховній діяльності. Активно користуються попитом у бібліотеках 40 монографій, 800 статей, виданих і перевиданих у періодиці, близько двох тисяч творів для дітей, підлітків та юнацтва, які були написані видатним педагогом [2, с. 11].

У 80-х рр. повернули спадщину Г. Ващенко. Після проголошення незалежності України у 1991 р. дискусія стосовно ідей педагога перейшла з наукових кіл у суспільні. Його ідея служіння Богові і Вітчизні особливо актуальною стала з початком протистояння на сході України.

Також у часи «перебудови» педагогічному колективу університету вдалося повернути із забуття постать відомого педагога, музиканта і фольклориста В. Верховинця. Актуалізувалося це у створенні хору «Калина» та великої кількості танцювальних колективів, які, ґрунтуючись на засадах ідей Верховинця, пропагують українську народну культуру серед вітчизняної молоді та в Європі.

У ПНПУ також були створені педагогічні музеї-кімнати А. Макаренка, В. Сухомлинського, Г. Ващенко, В. Верховинця.

Педагогічний колектив університету доклав зусиль до створення педагогічного музею у селі Ковалівка, біля Полтави, де свого часу А. Макаренко організував колонію для неповнолітніх.

Окрім збереження і розвитку педагогічної спадщини і традицій, у ПНПУ були зроблені новаторські відкриття. Одним із них стало створення першої в колишньому СРСР кафедри педагогічної майстерності та менеджменту, що вивело Полтавський виш у категорію провідних не лише у СРСР, а й у всьому світі.

Нині ця кафедра є частиною природничого факультету. Нещодавно їй було присвоєно ім'я колишнього ректора і першого Міністра освіти незалежної України І.А. Зязюна. Вперше ідею про необхідність цієї кафедри заявив видатний педагог, перший випускник Полтавського учительського інституту А.С. Макаренка. Проте його ідея стала реальністю майже через 50 років, а саме 1 червня 1981 р. При її створенні тодішній ректор І. Зязюн керувався саме постулатами А. Макаренка, які бралися із його спогадів та праць.

Це було відображено у наказі ректора № 7, який був підписаний 11 березня 1979 р. Відкриття відбувалося в рамках реалізації проекту «Вчитель», метою створення цієї кафедри було підвищення загальної майстерності вчителя у викладанні предметів, покращення ерудованості та освіченості майбутніх педагогів. Першу програму, яка дістала назву «Основи педагогічної майстерності», у 1979 р. підготували Т. Гавакова, І. Кривонос, Н.Тарасевич. Пізніше було розроблено ще три програми, у 1980, 1988 і 1993 рр. Всі вони базувалися на ідеях і поглядах Макаренка. Програму 1980 р. у 1983 р. Міністерство Освіти СРСР затвердило як обов'язкову для педагогічних інститутів усього колишнього СРСР [8].

Активно розвивалися й інші кафедри ПНПУ, покращуючи підготовку науковців та педагогів. Однією з них стала кафедра педагогіки фізико-математичного факультету, значний вклад у розвиток якої зробила Алла Бойко. Під її керівництвом у 1993 р. було створено і запроваджено інтегрований курс теорії та історії педагогіки, який був інноваційним, паралельно було запроваджено цілу низку нормативних елективних дисциплін, які мали революційний характер на той час. Пізніше кафедрою були підготовлені такі курси: «Основи компаративної педагогіки», «Основи християнської педагогіки», «Персоналії в історії української педагогіки» [7].

На кафедрі навчають фахівців за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки». У програмі передбачено:

1. Вивчення професійних таких дисциплін: педагогіка вищої школи, методика викладання у вищій школі, психологія вищої школи, інноваційна парадигма освіти і виховання, андрагогіка в системі педагогічних наук, педагогічні технології навчання і виховання у вищій школі, організація та методологія наукових досліджень, суб'єкт-суб'єктні відносини викладача і студента у вищій школі, історія педагогіки вищої школи;

2. Також передбачені дисципліни, які обирає сам студент: автономія вищого закладу освіти, менеджмент в освіті, дисципліна для набуття іншомовних компетенцій, полікультурне навчання і виховання у світових освітніх системах, інформаційно-комунікаційні педагогічні технології, основи християнської педагогіки.

Окремо передбачено необхідність проходження педагогічної практики, яка відбувається на базі університету. Вона полягає у веденні фахової документації та занять. Обов'язковим, як і на початку існування інституту, став захист робіт, тоді кваліфікаційних завдань, нині це магістерські роботи. На базі кафедри здійснюється підготовка здобувачів наукових ступенів в аспірантурі й докторантурі [7].

Висновки. Отже, натепер у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка особливості педагогічної підготовки найбільше трансформувалися на педагогічних спе-

ціальностях. Зокрема, при вивченні психології та педагогіки перед викладачами ставиться завдання: прищеплення патріотичних цінностей і парадигм для студентської молоді як основи діяльності майбутніх педагогів, поліпшення освітньої і фахової підготовки молодих спеціалістів, що має базуватися на покращенні мотивації та зростанні загальнофахової підготовки. Саме тому у цьому аспекті важливим є процес адаптації українського законодавства і норм підготовки студентів до норм європейського права.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабенко Л.Л. Блискучий талант: Щепотьєв Володимир Олександрович. Реабілітовані історією. К.: Полтава, 1992. С. 64–69.
2. Бойко А.М., Степаненко М.І. Виховні ідеали та педагогічні настанови В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2013. № 1. С. 5–12.
3. Булава Л.М., Шевчук С.М., Мащенко О.М. Географічна освіта в контексті історії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (1914–2014 роки): монографія. Полтава: ПНПУ, 2014. 144 с.
4. Булава Л.М. О.Т. Булдовський і В.Ф. Ніколаєв – голови науково-навчальної ради Полтавського педінституту, як колективного органу управління в 1920–1921 рр. Історична пам'ять. 2013. № 2. С. 67–72.
5. Год Б., Єрмак О., Киридон П. Історико-філологічний факультет у Полтаві. Полтава: ПДПУ, 2009. С. 9–13.
6. Год Б., Єрмак О., Киридон П. Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка: Історія і сучасність. Полтава: ПДПУ, 2009. С. 6.
7. Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ ім. В.Г. Короленка. URL: <http://maths.pnpu.edu.ua/ped.php> (дата звернення: 16.10.2017).
8. Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна. URL: <http://nature.pnpu.edu.ua/pm.php> (дата звернення: 1.04.2017).
9. Лобурець В.Є. Полтавський державний педагогічний інститут ім. В.Г. Короленка (нарис історії). Полтава, 1994. 24 с.
10. Несвицкий А.А. Полтава в дни революции и в период смуты 1917–1922 гг.: Дневник. Полтава, 1995. 280 с.: ил. / Государственный архив Полтавской области. Полтавское краевое объединение Всеукраинского общества «Просвіта» им. Т. Шевченко / Рукопис зберігається у Державному архіві Полтавської області (ДАПО). Ф. 8831. Оп. 15. Спр. 1.
11. Ротач П. Затоптане вогнище: Володимир Щепотьєв як творча особистість і жертва сталінщини. Архівний збірник. Полтава, 1993. С. 56–65.
12. Рудинський М. В справі заснування в Полтаві факультету педагогічного. «Нова школа». 1918. ч. 4. 20 с.
13. Федій О. Естетотерапевтичний дискурс ідеї людиноцентризму в сучасному освітньому просторі. Педагогічні науки. 2013. № 1. С. 13–20.
14. Щербаківський В. Український університет у Полтаві: спогади; Центр охорони та досліджень пам'яток археології, Управління культури Полтавської облдержадміністрації, Державний архів в Полтавській обл. Полтава, 1994. 40 с.